

ESETTÁR¹⁾

MAGANJOG.

114. Mt. 118. §. — Ideiglenes nőtartási perben figyelembeveendő körülmények. — Az ideiglenes nőtartás iránt indított perben a különválást közvetlenül előidéző tény mellett a bíróság, a vétkességnek megítélése céljából, a házassági együttélés alatt elkövetett más cselekedeteket is figyelembe vehet.

K. A meg nem támadott tényállás szerint a házassági életközösségnek 1930. augusztus 4-ikén történt megszakítását megelőzően mintegy egy évvel az alperes azt mondta B. Józsefnek, hogy vigyázzon a felperesre, hogy ne hordjon semmit se el a háztól, ugyanebben az időtáiban B. Antalnak pedig azt mondta, hogy csak azért nem üzi el a felperest, hogy ne kelljen tartásdíjat fizetni, de addig fogja szekirozni, amíg magától el nem megy. Ugyanebben az időben állandó volt a felek között a veszekedés s ekkor az alperes felperest k...nak nevezte. Hasonló kifejezést használt az alperes a felperessel szemben 1930. nyarán is és azt is mondta neki, hogy utálja. Kijelentette azt is, hogy pakkoljon az alperes a háztól és hogy hamisan esküdött. V. Sarolta tanunak iratszerű vallomása szerint a távozni akaró felperesnek az alperes azt üzenté, hogy csináljon, amit akar.

Ezeknek a tényeknek egybevetéséből következik, hogy való a felperesnek az az előadása, hogy a felperes azért távozott el, mert az alperes őt elküldte a háztól.

Igaz ugyan, hogy a megállapított tényállás szerint az alperesnek 1930. augusztus 4-ikén volt távozása előtt a felperes V. Sarolta útján figyelmeztette az alperes a felperest, hogy ne menjen el, de ennek nincs jelentősége, mert a felperesnek fentebb ismertetett magatartásából következik, hogy az alperesnek a marasztalása nem volt őszinte, amire az is mutat, hogy a felperest nem is személyesen, hanem csak üzenet útján tartóztatta.

Nincs jelentősége annak se, hogy a meg nem támadottan megállapított tényállás szerint a külön szobában alvó felperes felhívta az alperest, hogy aludjanak együtt, de midőn az alperes a felpereshez be akart menni, a felperes szobája zárva volt, mert habár sértő eljárás, hogy az egyik házastárs a másik házastárs előtt zárva tartja a hálószobáját és a hozzá közeledő házastársat nem engedi be, a fentebb ismertetett tény az alperes magatartásának a mentségéül nem szolgálhat.

¹⁾ A Grill-féle Uj Döntvénytár 1932. év második felében megjelenő XXIV. kötetének előkészített anyagából, a szerkesztők (Dr. Isaák Gyula, Dr. Nizsalovszky Endre, Dr. Petrovay Zoltán és Dr. Térffy Béla) hozzájárulásával.

Rövidítések: Cst. = Csödtörvény. K. T. = Kereskedelmi Törvény. Mt. = Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének javaslata. Pp. = Polgári Perrendtartás. Tvt. = A tisztességtelen versenyről szóló törvény.

Megállapított tény ugyanis az is, hogy az alperes is zárva tartotta a maga hálósobáját felperes elől és az alperes nem bizonyította, hogy amikor a felperes hálósobájába akart menni, a hálósobában a felperes valóban bent volt és az alperes valóban nem akarta beengedni.

Mindebből folyik, hogy az alperesnek 1930. augusztus 4-ikén történt távozását az alperes idézte elő azzal a magatartásával, hogy a felperest bizonyított jogos ok nélkül elküldötte a háztól és komolyan nem tartotta vissza.

Az anyagi jog értelmében a férjétől vétklenül külön élő nő a férjétől házonkívül tartást követelhet.

A kifejtettek alapján a m. kir. Kúria a fellebbezési bíróság ítéletének a megváltoztatásával az alperest ideiglenes nőtartásdíj fizetésére kötelezte. (1931. dec. 21. — P. III. 2344/1931.)

115. Mt. 228. §. — Szülőtartási kötelezettség. — A gyermekeket szülőtartási kötelezettségükben megelőzi az eltartásra jogosult szülő házastársa, sőt elvált házastársa is akkor, ha a házasság felbontása után is a kötelezettség őt terhelné.

K. Nem vitás tény, hogy felperesnek a M. R. kötött házassága még ma is fennáll; az sem vitás, hogy felperes és elébb megnevezett felesége között 1920. év őszén szűnt meg a házassági életközösség.

Nincs megtámadva a fellebbezési bíróság által megállapított az a tényállás, hogy a házasfelek különélése azok közös megegyezése folytán következett be és áll fenn a mai napig is.

A fellebbezési bíróság tüzetesen kifejtette azt a jogi álláspontját, hogy a házasfelek megegyezésen alapuló különélése jogos indok nélküli és így egyik fél sem hivatkozhatik a másik fél hibájára, minélfogva semmi jogi akadály sincs annak, hogy felperes a feleségéhez visszatérhessen és keresetképtelenségére való tekintettel tőle természetbeni eltartását vagy feleségének ellenkezése esetében tőle a tartás készpénzbeli ellenértékét követelhesse, amennyiben felesége vagyoni helyzeténél fogva e kötelezettség teljesítésére képes.

A fellebbezési bíróságnak meg nem támadott ténymegállapítása szerint felperes feleségének vagyona utáni havi tiszta jövedelme 573 pengőre tehető, tehát képes a felperes eltartásának a terhére is viselni.

Felperes a kir. ítéletábra által kifejtett fentebbi jogi álláspontot felülvizsgálati kérelmében az alapon támadta meg; hogy — érvelése szerint — a megegyezésen alapuló különélés esetében csakis a nőt illeti meg a férjjel szemben támasztható tartás, nem pedig a férjet a feleségével szemben támasztható tartás is, mert a férj ezt a nejtől csakis akkor igényelhetné sikeresen, ha a különélésben a nő vétkessége volna megállapítható, ami azonban a fenforgó esetben azért nem állapítható meg, mert a férj a felesége különélésébe beleegyezett és így a nő különélését vétkellen kell tekinteni.

Ez az érvelés nem állhat meg már annál fogva sem, mert felperes feleségének a vétkessége csakis akkor állott volna be, ha a feleség a felperes

rest bíróságon kívül hivta volna fel az életközösség helyreállítására és felperes ezt igazolatlanul tagadta volna meg, aminek megállapítása azonban ennek a pernek a keretébe nem tartozik.

Nincs tehát semmi jogi akadálya annak, hogy felperes tartási igényét feleségével szemben, aki az eltartás kötelezettségében megelőzi az alperest, — érvényesíthesse. (K. 1931. nov. 18. — P. III. 4729/1931.)

116. Mt. 262. és 1716. §. -- **Atya felelőssége a gyermeket terhelő kötelezettségért.** Az állandó bírói gyakorlatban kialakult az a jogszabály, hogy az atya a gyermeket terhelő kötelezettségért az esetben, ha a gyermek egész tevékenységét az ő gazdaságában, avagy ipari és kereskedelmi üzemében fejti ki, — felelős, — e felelősséget csakis a gyermeket terhelő tartásdíjak tekintetében állapította meg és az atya felelőssége a gyermek terhére megállapított magánjogi csábításból származó erkölcsi kár iránti kötelezettségre nem terjeszthető ki. (K. 1931. dec. 16. — P. III. 508/1931.)

117. Mt. 462. §. — **Birtokvédelem sommás visszahelyezés útján.** — Sommás visszahelyezés útján való birtokvédelemben csak a tilos önhatalommal a birtokától megfosztott, vagy birtokában megháborított, tényleges birtokos, vagy annak birtoklása folytatására a törvény szerint jogosított jogutóda (örököse) részesülhet. (K. 1931. dec. 17. — P. V. 1261/1931.)

118. Mt. 481. §. — **Dolog kiadása és elmaradt haszon megértítése tekintetében fennálló egyetemleges kötelezettség.** — A dolog kiadására egyetemlegesen kötelezettek egyetemlegesen felelnek a tulajdonosnak az elmaradt hasznokért is. (K. 1931. nov. 24. — P. II. 7803/1930.)

119. Mt. 562. §. — **Ingók tulajdonának átruházása.** — Ingó dolog tulajdonának átruházásához szükséges, hogy a felek a tulajdon átruházásában érvényes jogalapon megegyezzenek s amennyiben a dolgot harmadik személy tartja birtokban, a tulajdonos a dolog kiadása iránt a harmadik személy ellen fennálló követelését a szerzőfelre átruházza. (K. 1932. jan. 15. — P. VII. 5604/1930.)

120. Jt. 28. §. — **24.000/1929. I. M. számú rendelet 8. §.** — **Igénykereset elmulasztása az árverésre kerülő ingatlan tartozékainak tulajdonosa által.**

K. Az ifj. F. M. és társai elleni végrehajtási ügyben a többi közt árverés tartatott a bátaszéki 1167. sz. tkvi betétben felvett malomra és udvarra, s az árverés megkezdése előtt M. E. az árverési vételárra elsőbbségi igényt jelentett be azon az alapon, hogy a malomba felszerelt sikszitát és liszt felvonót a tulajdonjog fenntartásával adta el végrehajtást szenvedőknek, s ezek neki vételár fejében 2.414 P 50 f-rel tartoznak.

M. E. ezt az igényét a malom 4.400 P-t kitevő vételárára a sorrendi tárgyaláson is előterjesztette és fenntartotta.

Az 1927: XXXV. t.-c. 28. §-a szerint a jelzálogjog nem terjed ki az ingatlanok oly tartozékára, amely nem az ingatlan tulajdonosáé, vagy amely nincs az ingatlannal tartósan összekapcsolva; — s az, akit a tartozék tulajdona illet, az ingatlan árverésre kerülése esetében a 24.000/1929. I. M. sz. rendelet 8. §-a alapján előterjesztett kérelemmel, illetve igénykeresettel érheti el, hogy a tartozékot az ingatlannal együtt ne árverezzék el.

M. E. ugyan az árverés megtartása előtt elmulasztotta az idézett rendelet 8. §-ában meghatározott eljárás, s illetve igénykereset megindítását; — minthogy azonban az idézett rendelet 8. §-a nem tartalmaz olyan tiltó rendelkezést, hogy az itt meghatározott időn túl és az árverés megtartása után az ingatlannal együtt elárverezett tartozéokra vonatkozó tulajdoni igény érvényesíthető nem volna: az igénylő nem zárható el attól, hogy az ingatlan elárverezése után megtartott sorrendi tárgyaláson az ingatlannal együtt elárverezett tartozék tekintetében tulajdoni igényét élvényesíthesse, — s abbeli mulasztásának, hogy a 24.000/1929. I. M. sz. rendelet 8. §-ának a rendelkezését be nem tartotta, csak az a következménye, hogy igénye most már nem magára a tartozéokra, hanem csupán annak értékére terjedhet ki.

Helyes ezeknél fogva a másodbíróságnak az a döntése, hogy M. E. elsőbbségi igénye az elsőbíróság végzésében felhozott okból vissza nem utasítható, s hogy a további eljárásban az igény tekintetében esetleg előterjeszthető kifogás folytán a perre utasítás, vagy ennek hiányában a sorozás kérdésében. lesz határozat hozandó. (1932. jan. 9. — Pk. V. 5414/1931.)

121. Jt. 63. §. — Biztosítéki jelzálogjog. — A hitelbiztosítéki jelzálogjog csak annak a hitelviszonynak fedezetére szolgálhat, amelyre vonatkozólag a telekkönyvi bejegyzés, illetve az annak alapjául szolgáló okirat szerint a telekkönyvbe bejegyeztetett. (K. 1931. dec. 2. — P. VII. 3056/1930.)

122. Mt. 999. §. — Színlelt szerződést kötő felek kártérítési kötelezettsége. — Általános jogszabály az, hogy a színlelt írásbeli szerződést kötő felek egyetemlegesen felelnek azért a kárért, amelyet harmadik személy vétkesen az által szenvedett, hogy a szerződés érvényességében megbízott. (K. 1931. dec. 17. — P. IV. 5091/1931.)

123. Mt. 1002. §. — Vitás kérdések szabályozására irányuló jogügylet megtámadása tévedés címén. — Jogszabály, hogy az olyan jogügyletet, amellyel a felek között vitás vagy bizonytalan kérdések nyertek szabályozást, olyan körülményekre vonatkozó tévedés miatt, amelyre a vita vagy a bizonytalanság kiterjed, megtámadni nem lehet. (K. 1931. dec. 11. — P. II. 7549/1929.)

124. Mt. 1111. §. — Kártérítésről lemondás. — A kártérítésről való lemondás általában nemcsak az elvont haszonról, hanem a tényleges kárról s kiadásokról való lemondást is jelenti,

hacsak az utóbbiakra igény fenntartás nem történik. (K. 1931. dec. 23., — P. VI. 3154/1931.)

125. Mt. 1112. §. — Tulajdonost érő kár. — Amiként a dolog tulajdonosát a saját dolgának megőrzése és megvédelmezése tekintetében a teljes és kizárólagos jogi hatalom megilleti, azonképen a legfokozottabb kötelezettség is terheli és nem nézheti tulajdonának pusztulását azzal a célzattal, hogy kárért más lesz felelős. (K. 1932. jan. 7. — P. VI. 3894/1931.)

126. Mt. 1150. §. — Gazdasági lehetetlenülés. — Jogszá-bály, hogy az adós felszabadul a teljesítés kötelezettsége alól oly esetben, ha a kétoldalú szerződésben vállalt kötelezettség teljesítése a hitelező fél hibájából, az adós hibáján kívül az adóst illetően a gazdasági viszonyokba is bekövetkezett mélyreható változás következtében — tehát oly körülménynél fogva, amelyért nem felelős, — akként lehetetlenül, hogy a teljesítés egyrészt az adós vagyoni romlását vonná maga után, másrészt a hitelezőt szerződésszegő magatartása eredményeként aránytalan és indokolatlan vagyoni előnyhöz juttatná. (K. 1931. nov. 25. — P. V. 6620/1930.)

127. Mt. 1188. §. — Adósok egyetemlegessége esetében részteljesítés hatálya; egyetemlegesség megszűnése a hitelező és az adóstársak között létrejött egység következtében. I. Adósok egyetemlegessége esetében valamennyi adós felszabadul, ha a kötelezettséget bármelyik adós teljesíti. Ha csak részteljesítés történt, akkor a felszabadulás is csak a kifizetett rész erejéig, azonban a hitelezővel szemben valamennyi adósra kiterjedő hatállyal történik.

II. Abban az esetben, amidőn a hitelező az egyetemleges adósok közül — egynek kivételével — a többivel oly értelmű szerződést létesített, hogy azok nemcsak személyökben, hanem az osztható szolgáltatás tárgyára nézve is a megállapított részességük arányában kilépnek a kötelezettségből és velük szemben az eredeti állapot állítatik helyre: ebben az esetben megszűnvn úgy a kötelelem tárgyának és a szolgáltatásnak, mint az adósoknak is többsége, a szerződéses viszonyban egyedül bentmaradó adós-nak az egész szolgáltatásra nézve fennállott egyetemleges kötelezettsége is — ipso jure — megszűnik és a hitelező tőle, mint egyedüli adósától a korábbi egész szolgáltatást nem, hanem csak az osztható szolgáltatásból a reá eső részt követelhetik, mert ennek teljesítésével a még fennmaradt jogügylet elérte célját. (K. 1931. nov. 20. — P. VI. 4837/1930.)

128. Mt. 1218. §. — Engedmény. — Az engedményezéshez nem szükséges az adós megbízása. A hitelező ugyanis a követelésével erre való tekintet nélkül jogosult rendelkezni és az en-

gedményes erre való tekintet nélkül jogosult a követelést megszerezni. (K. 1932. jan. 14. — P. VI. 2590/1930.)

129. 1928 : XII. t.-c. 4. §. — Átértékelés vétkes késedelem esetében. — Az 1928 : XII. t.-c. 4. §. 2. bek. és az 5. §-a nem értelmezhető akként, hogy készpénzkölcsöntartozás még a teljesítésben való késedelem vétkessége esetén is csak akkor értékelhető át, ha emellett még az 5. §. 1—2. pontjában megállapított feltételek is fennállanak, hanem a helyes értelelem az, hogy a teljesítésben való késedelem vétkessége már egymagában is jogszerű alapja az átértékelés iránt előterjesztett keresetnek. (1931. dec. 3. — P. VII. 5474/1930.)

130. 1928 : XII. t.-c. 6. §. és 7. §. 1. pont. — Értékkálló ellenszolgáltatásra alapított átértékelés a Mávval szemben.

K. A felperes a kereseti összeget az alperes pécsi új épületeinél 1923. évben teljesített szegező és lakatosmunkálatok ki nem szolgáltatott anyagelőlege, a műszaki felülvizsgálat megejtéséig visszatartott biztosítéki összeg, a letett óvadék és a munkálatok hátralékos munkadíjának átértékelt összege fejében követeli.

Az 1928 : XII. t.-c. 6. §. 1. bekezdésének rendelkezése szerint a m. kir. államvasutaknak bármely magánjogi pénztartozása az átértékelésből ki van zárva.

A törvény 7. §-ának 1. pontja azonban kivételt enged az átértékelési tilalom alól ingatlan kisajátításából vagy vételéből eredő pénztartozásra vonatkozólag. A törvényjavaslat indokolása szerint e kivételes rendelkezésnek az az alapja, hogy az a körülmény, hogy a 6. §. 1. bekezdésében említett hatóságok a pénzzolgáltatás ellenében értékkálló ellenszolgáltatást kapnak, a 6. §. rendelkezésének alkalmazását méltánytalanná, károsá és igazságtalanná tenné. Ugyanez a szempont mérvadó a jelen esetben is, amikor az alperes a létesített építményben jut az értékkálló ellenszolgáltatáshoz.

A kereseti követelés 1., 2. és 4. tételeinek átértékelése tehát indokolt, és a fellebbezési bíróság az átértékelés jogosságát a helyes anyagi jogszabály alkalmazásával döntötte el.

Az átértékelés 100 %-os mérve tekintetében is indokainál fogva helyes a fellebbezési bíróság döntése. (1931. nov. 3. — P. III. 8276/1929.)

131. 1928 : XII. t.-c. 15. §. — Pénzhagyomány átértékelése.

I. A pénzhagyomány értékét eltérő rendelkezés hiányában a hagyományrendelet tartalmazó végrendelet keltének időpontjában volt pénzérték alapulvételével kell megítélni.

II. Abból, hogy a hagyomány a végrendelezkéskor a végrendelekezés tárgyává tett vagyon értékének bizonyos hányada volt, nem következik, hogy a felperesnek hagyománya fejében olyan összeggel kell megelégednie, amely a hagyatéék örökség megnyiltakori értékének ugyanolyan hányadát tette.

K. A fellebbezési bíróság a hagyatéki iratokat az alperesek kérelme ellenére nem szerezte be. A hagyatéki iratokra azonban nem is volt szükség a perben, mert a hagyaték állagára, leltári értékelésére, a leltári értéknek a hagyaték egyes részei közt való megoszlására, az örökhagyó végrendeleteinek keltére, tartalmára s a hagyatéknek mikénti átszállására nézve, amikre a hagyatéki iratokból bizonyíték lenne meríthető, nincs vita a peresfelek között.

Ezért az alperesnek a hagyatéki iratok beszerzésének mellőzése miatt alaposan nem panaszkodhatnak.

A pénzhagyomány értékét eltérő rendelkezés hiányában a hagyományrendelést tartalmazó végrendelet keltének időpontjában volt pénzérték alapulvételével kell megítélni.

Az örökhagyó a felperes 3000 korona hagyományát az 1914. évi augusztus hó 5. napján alkotott végrendeletében rendelte anélkül, hogy akár ebben a végrendeletében, akár későbbi végrendeletében intézkedett volna arról, hogy a hagyományt a koronának mely időpontbeli értékével kell számítani.

Eltérő rendelkezés hiányában tehát ez a hagyomány a koronának 1914. évi augusztus hó 5-iki értékével jön számításba s minthogy akkor a koronának számbajöhető értékváltozása nem volt, 3000 aranykoronát tesz.

Nincs tehát alapja az alperesnek amiatt emelt panaszának sem, hogy a fellebbezési bíróság a felperes hagyományát nem az esedékességkor volt pénzértékkel számította.

A felperes a részére rendelt hagyományt az örökhagyónak 1921. évi augusztus hó 29. napján bekövetkezett halála után 1921. évi november hó 13. napján, amikor már csak 178.57 korona volt 1 aranykoronával egyenlő értékű, akkori 3000 koronában, vagyis a pénz értékcsökkenésének méltányos figyelembevétele nélkül meghatározott összegben jogfenntartás nélkül vette fel.

Ennek ellenére az 1928: XII. t.-c. 15. §-ának negyedik bekezdése értelmében igényelheti hagyományának átértékelését, ha valószínűvé teszi, hogy az átértékelés követelését a fizetéskor tapasztalatlansága, vagy szorult anyagi helyzete miatt mulasztotta el.

Az, hogy a felperes mulasztásának tapasztalatlansága volt az oka, nemcsak valószínűséggel, de kétségtelenül megállapítható, mert a részére történt teljesítéskor az átértékelés lehetősége általában ismeretlen volt.

Ennélfogva a felperesnek az átértékeléshez való igényét az alperesek idevágó felülvizsgálati panaszának figyelmenkívül hagyásával meg kell állapítani és pedig annak a vizsgálatára nélkül, hogy a felperes a teljesítés elfogadásakor valóban szorult vagyoni helyzetben volt-e, mert a törvény az átértékelés előfeltételül a tapasztalatlanságot és a szorult anyagi helyzetet vagylagosan, nem pedig együttesen állapítja meg.

Az örökhagyó abban a végrendeletében, amelyben a felperes hagyományát elrendelte, ingó vagyonát 20.000 koronára, ingatlan vagyonát pedig a házvezetőnője részére rendelt ingatlanhagyomány kivételével 60.000 koronára értékelte, a hagyományt azonban ezzel az értékeléssel semmiféle

arányba nem állította, hanem a felperesnek meghatározott összeget rendelt.

Abból tehát, hogy a hagyomány a végrendelezkéskor a végrendelezés tárgyává tett vagyon értékének bizonyos hányada volt, nem következik, hogy a felperesnek hagyománya fejében olyan összeggel kell megelégednie, amely a hagyaték örökség megnyiltakori értékének ugyanolyan hányadát tette.

Az átértékelés ilyenformán ebből a szempontból nincs korlátozva.

Egyébként az átértékelés mértékének meghatározása tekintetében a következő körülmények irányadók.

Az alperesek az örökhagyónak általános örökösei, akik örökölték az örökhagyó házvezetőnöjének 1 szobára és konyhára terjedő lakásszolgalmi jogával terhelt az örökhagyó végrendeletében 60.000 koronára értékelt ingatlanokat, örökölték továbbá a hagyatéki leltárban 168.584 koronára értékelt ingóságokat, amely értékből 13.999 korona készpénz és bélyegkészletre, 21.698 korona 36 fillér értékpapírokra és követelésekre, a többlet pedig ékszerekre, lakásberendezési tárgyakra, ruhaneműekre, állatállományra és élelmiszerkészletre esett. Ezzel szemben tartoztak az alperesek a felperes hagyományával együtt 19.400 korona hagyományt s 79.137 korona 60 fillér hagyatéki tartozást kifizetni és az örökösödési illetéket az egész hagyatékra kiterjedően viselni.

Ha való is, hogy a hagyatékhoz tartozó készpénz, bélyegkészlet, értékpapírok és követelések elértéktelenedtek, kétségtelen, hogy az alperesek által örökölt ingó vagyon a maga egészében bőven fedezte a hagyományokat, a hagyatéki tartozásokat s az örökösödési illetéket, úgy hogy az alperesek az örökölt ingatlanokat — eltekintve a fentebb említett lakásszolgalmi jogtól — tehermentesen megtarthatták.

Ezek az ingatlanok, amelyekre nézve az örökhagyó 1914. évi 60.000 aranykoronás átértékelésének helyességét az alperesek is elismerik, az ingatlanok általános jellegű időközi értékcsökkenése dacára is 1914. évi értéküknek nagyobb részét kétségtelenül megtartották.

Az alpereseket örökösi minőségükből folyóan ma már a felperes követelésén kívül más tartozás nem terheli, mert a többi hagyományos közül átértékelési igényt egyik sem érvényesített s az 1928 : XII. t.-c. 3. §-ában s 15. §-ának ötödik bekezdésében foglalt rendelkezésekre tekintettel többé nem is érvényesíthet.

A felperes 19 éven át az örökhagyó szolgálatában állott s a hagyományrendelés célja vele szemben nyilvánvalóan hosszú hűséges szolgálatának megjutalmazása volt. Továbbá a felperes élete alkonyán álló vagyon-talan magánalkalmazott, kinek követelése létfontosságú céljait szolgálja.

Ezzel szemben az alperesek az örökhagyóval vérségi kapcsolatban nem állottak s az örökölt vagyon egyéb vagyonuk mellett alárendelt jelentőségű.

Mindezekre tekintettel a m. kir. Kúria nem fogadta el alaposnak az alpereseknek az átértékelés mérséklése érdekében előterjesztett panaszát sem, ellenben úgy találta, hogy az öröklési jogon alapuló pénzkövetelések átértékelésénél az 1928 : XII. t.-c. 15. §-ának első bekezdése szerint alkal-

pénzösszeget, amelynek fizetésére az adós akkor volna kötelezve, ha a pénztartozás, — akkor, amikor keletkezett, — az illető külföldi állam pénznemében lett volna meghatározva; a felebbezési bíróság által átértékelt gyanánt megítélt összeg pedig nemhogy meghaladná az ekként számított összeget, hanem annak alatta marad; és ez a 32. §. az átértékelést nem ismerő külföldi államok között nem tesz olyan értelmű különböztetést, mint aminőt alperesek kívánnak tételni, mintha t. i. ennek a 32. §-nak arra az esetre szóló rendelkezése, ha az illető külföldi állam jogszabályai szerint nincs helye átértékelésnek, csakis olyan külföldi államokra volna alkalmazandó, amely külföldi államoknak, — mint alperesek mondják: — „n e m e s” valutájuk, „értékálló” pénznemük van; sem a „nemes valuta”, — sem pedig az „értékálló pénznem” kifejezés nem fordul elő ebben a 32. §-ban; azt az alperesek által említett körülményt pedig, hogy a külföldi állam pénznemének az értéke a pénztartozás keletkezésének időpontjától eltelt idő alatt a magyar korona értékének változásától eltérő mértékben vagy éppen eltérő irányban (csökkenés — emelkedés) változott: a törvény 12. §-a első bekezdésének minden körülményt méltányosan figyelembe veendőnek mondó rendelkezése alapján ugyis figyelembe lehet, sőt kell is venni, aminthogy a fellebbezési bíróság a jelen esetben a dinár értékének a magyar korona értékétől eltérő mértékű időközi változását szintén méltatás tárgyává tette. (1931. okt. 27. P. V. 965/1931.)

133. 1928 : XII. t.-c. 32. és 34. §., 7934/1924. M. E. számú rendelet. — Román állampolgár követelésének átértékelhetősége. Romániához csatolt területen az átértékelésre törvény nincs, azt a bírói gyakorlat sem ismeri és ott a magyar hitelezőnek régi koronákban meghatározott követelését az 1920. évi román törvény szerint számítják át leu-re, következképpen a viszonyosság alapján ennél többet a romániai hitelező sem igényelhet.

K. A felperes, aki a trianoni békeszerződés folytán Romániához átcsatolt Nagyszalontán lakik és így román állampolgárnak tekintendő, — az 1906. évi október hó 18-án kelt A) alatti nyilatkozaton alapuló 2320 P. évjáradék átértékelését követeli az alperestől, aki magyar honos.

Ennek a kérelemnek az eldöntésénél az 1928 : XII. t.-c. 34. §-ának 1. pontja értelmében elsősorban a 7934/1924. M. E. számú rendelettel közölt magyar-román egyezmény rendelkezései veendők figyelembe.

A felperes követelése az A) alattiból kitünőleg életjáradék, amin nem változtat az, hogy az életjáradék a felperest ajándékozás jogcímén illeti-e meg vagy sem.

A hivatkozott egyezmény II. fejezet 3. cikkének 5. pontja értelmében az életjáradék követelés, nem esik a II. fejezet rendelkezései alá, hanem a IV. fejezet 1. cikke szerint annak a félnek a pénznemében és közönséges joga szerint rendezendő, amelynek az adós állampolgára.

Mínthogy pedig az adós magyar állampolgár, ennél fogva az átértékelés megengedhetősége kérdésében a magyar törvény az irányadó. Az átértékelési törvény 32. §-a azonban külföldi hitelező javára az átértékelés jogosultságát csupán viszonyosság esetében adja meg.

Romániához átcsatolt területen az átértékelésre törvény nincs, azt a bírói gyakorlat sem ismeri és ott a magyar hitelezőnek régi koronákban meghatározott követelését az 1920. évi román törvény szerint számítják át leu-re, következésképpen a viszonzóság alapján ennél többet a romániai hitelező sem igényelhet.

Arra való tekintettel tehát, hogy a fellebbezési bíróság a felperes javára alkalmazta a Romániához átcsatolt területen érvényes átszámítási kulcsot (2 K. = 1 leu), ennél fogva a kifejtettek szerint a felperesnek több-höz joga nem lévén, a per főtárgyára a felülvizsgálat elutasítandó volt. (1931. dec. 16. — P. I. 5712/1929.)

134. 1928 : XII. t.-c. 32. §. — Átértékelés román hitelező javára, francia adós terhére. — Nincs oly jogszabály, amelynek értelmében román állampolgárnak francia állampolgár ellen francia pénznemben fennálló követelése átértékelve volna magyar bíróság által megítélhető. (K. 1932. jan. 8. — P. VII. 5385/1930.)

135. Mt. 1367. §. — Tulajdonjog fenntartásával eladott dologra a tulajdonos által vezetett végrehajtás jelentősége. Ha az adásvétel tulajdonjog fenntartásával kötött meg, az eladó nincs elzárva attól, hogy az általa a tulajdonjognak s vételár teljes kifizetéséig való fenntartásával eladott dolgot követelésének behajtása végett lefoglaltathassa, árverésen eladathassa és pedig anélkül, hogy ezen eljárásából az ügylettől való elállását kellene okszerűen következtetni. (K. 1931. nov. 25: — P. V. 3292/1930.)

KERESKEDELMI JOG.

136. Kt. 64. §. — Gyógyszertári társaság. — Személyjogú gyógyszertár jogosítványra társas viszony nem létesíthető. (K. 1932. febr. 18. — P. VII. 4699/1931.)

137. Kt. 160. §. 2. bek. — Alakulóban levő részvénytársaság nevében az alapító által kötött ügyletből az alapító jogszerezése. — Az a kérdés, hogy az alakulóban levő részvénytársaság nevében eljáró alapítók — az általuk e körülmény ismeretében kötött jogügyletről akkor, ha a jogügyletnek a részvénytársaság részéről való utólagos elfogadása és jóváhagyása be nem következik, saját személyükben jogokat szereznek-e vagy sem, a fennforgó körülmények, főként a feleknek e tekintetben irányadó akarata szerint ítélandó meg.

Nincs kizárva ugyanis annak a lehetősége, hogy a felek az alapítók által az alakulásban levő részvénytársaság céljaira és annak nevében kötött ügylet jogi hatályát egymás között arra az esetre is kölcsönösen kötelezőleg fenntartani kívánták, ha az ügyletnek a részvénytársaság részéről való elfogadása be nem következik. Ez az ügylet-akarát azonban általában nem vélelmez-

hető. (K. 1932. febr. 4. — P. IV. 3388/1930.) A részletes indokolást lásd fentebb az Mt. 1021. §-a kapcsán.

138. Kt. 176. §. — Részvényes jogai a közgyűlésen. — A részvényes törvényben biztosított azt a jogát, hogy a közgyűlésen megjelenhessen, felszólalhasson és indítványokat tehessen, csak a törvény és az ennek megfelelően alkotott alapszabályok korlátai között gyakorolhatja.

K. Nyilván alaptalan azért a felperesnek az a felülvizsgálati érvelése, amely szerint a törvényben biztosított felszólalási joga még abban az esetben is fennáll, ha ettől a jogától az alapszabályok értelmében elzárható lett volna.

Az alperes részvénytársaság a K. T. 157. §-ának megfelelően alkotott alapszabályainak 6. §-a akként rendelkezik, hogy csak az a részvényes jelenhet meg a közgyűlésen, aki a részvényeit legkésőbb a közgyűlést megelőző napon a hirdetményben megjelölt helyen letette és az erről szóló letétjegyet felmutatja.

A felperes azonban a meg nem támadott tényállás szerint a birtokában lévő egy darab névre szóló részvénynek az e végből kijelölt népbanknál való letételét csakis az 1931. évi március hó 9-ére kitűzött rendkívüli közgyűlést közvetlenül megelőző napon kísérelte meg, azt azonban nem teljesíthette, mert ez a nap vasárnapra esett, amikor a bank zárva volt.

Ez a fellebbezési bíróság helyes kifejtése szerint, a felperesnek olyan mulasztása, amely utólag nem orvosolható és amelynek következményeit neki kell viselnie és amely mulasztása ezért kizárja azt, hogy az alapszabályokban meghatározott feltételek teljesítése nélkül és így ezek ellenére a közgyűlésen részvényesi jogokat gyakorolhasson. (1932. febr. 3. — P. IV. 5105/1931.)

139. Kt. 191. §. — Igazgatósági tag kártérítési kötelessége. A részvénytársaság igazgatóságának azok a tagjai, akik a hitelezők megkárosítását okozó jogellenes cselekményekről vagy mulasztásokról tudomást szerezhettek és azok megakadályozását vagy megszüntetését elmulasztották, a hitelezőket ért kárért személyesen felelősek.

Pénzbeli kártérítés helyett a bíróság a természetben való kárpótlást is elrendelheti, ha az a felek méltányos érdekét nem sérti. (K. 1932. jan. 20. — P. IV. 2616/1930.)

140. Kt. 347. §. — Minőségi kifogás az árú zsákjainak ólomzárral ellátása esetében. — Az eladásra szánt lucernavetőmag zsákjainak állami fehér ólomzárral való lezárása nem feltétlen bizonyítékul, hanem csak törvényes vélelmül szolgál arra nézve, hogy az ilyen módon ólomzárolt lucernavetőmag arankamentes, amely vélelemmel szemben az ellenkezőt: az arankával fertőzöttséget vitató vevő ennek az öt terhelő bizonyításától el nem zárható. (K. 1932. febr. 16. — P. VII. 2054/1931.)

141. Kt. 347., 352. §§. — **Kárigény a késedelmes vevő ellen.** — Az eladó a késedelmes vevővel szemben az árúnak a vevő rovására történt eladása nélkül árkülönbözeti kárt, illetve azzal egy tekintet alá eső veszített hasznot oly árú tekintetében sem követelhet, mely a kötés teljesítése végett az eladó részéről még csak megszerzendő vagy elkészítendő.

K. A polgári jogi határozatok tárába 649. és 850. sz. alatt felvett elvi határozatoknak megfelel a fellebbezési bíróságnak az a döntése, hogy a felperes . . . mint a fejbén . . .

Ámde a hivatkozott 850. sz. határozat értelmében a vevő rovására való eladás nem törvényes előfeltétele az általános magánjog szabályai szerint igényelhető ama tényleges kár megtérítésének, mely annak révén érte, az eladót, hogy az ügyletnek a vevő hibájából meghiusultával kárba veszett a vevőnek szállítandó árú megszerzésével vagy előállításával járóan felmerült készkiadása.

Ezzel pedig egy tekintet alá esik az az arányos összegű készkiadás is, melyet annak folytán kellett az eladónak viselnie, hogy az ügylet meghiusulta miatt az ő szállítójával létesült kötése törlését elérje. (1932. febr. 10. — P. IV. 4368./1930))

142. Kt. 472. §. — **Biztosítási szerződésből eredő követelések átszállása a biztosított jogutódaira.** — A biztosítási szerződésben foglalt az a megállapodás, mely szerint az állandó rokantság és mulékony munkaképtelenség esetén való kárpótlási igény kizárólagos személyes jogosítvány, mely nem száll át a biztosított jogutódaira, nem értelmezhető akként, hogy a biztosított által életében már per útján érvényesített követelésnek a jogutódokra való átszállását is kizártnak kell tekinteni. (K. 1932. febr. 12. — P. VII. 8638/1930.)

143. Tvt. 1. §. — **Árumegvonás.** — Az árú forgalomba hozóját a verseny szempontjából rendszerint mi sem korlátozza abban az elhatározásában, hogy kinek ad el árut és kit részesít hitelkedvezményben. — Ehhez képest nyilvánvaló, hogy nem lehet szó az üzleti tisztességbe, vagy a jó erkölcsökbe és ekként a Tvt. 1. §-ának követelményébe ütköző versenycelemekényről akkor, amikor az árumegvonás nem általános és nem is olyan árucikket érint, amelyet az érdekelt más forrásból megszerezni nem tudna. (K. 1932. márc. 3. — P. IV. 5837/1930.)

144. Részvénytársasági alapszabályok, mint a szolgálati szerződés kiegészítő részei. Szolgálati jogviszony megszüntetése gazdasági lehetetlenülés miatt. — I. A részvénytársaság alapszabályainak az alkalmazottak jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezései, kifejezetten megállapodás nélkül is, az alkalmazottak szolgálati szerződésének a kiegészítő részévé válnak. — II. A munkaadó az alkalmazott állandó alkalmazása iránt vállalt kötelezettsége dacára is jogosult a szolgálati viszonyt fel-

mondással megszüntetni abban az esetben, ha a gazdasági helyzetnek a rosszabbodása következtében, a tisztviselők létszámának az apasztása nélkül magának a vállalatnak a fennmaradása válnék lehetetlenné, és vállalatnak a fenntarthatása érdekében szükséges létszámapasztás az alkalmazottnak, vagy az alkalmazottéhoz hasonló szolgálati szerződéssel alkalmazott más tisztviselőnek az elbocsátása nélkül, keresztül nem vihető. Ily kényszerhelyzetben ugyanis a munkaadó a létszámapasztást, az alkalmazottak szolgálati szerződéseinek a rendelkezésére való tekintet nélkül is jogositva van keresztülvinni.

K. A részvénytársaság alapszabályainak az alkalmazottak jogaira és kötelességeire vonatkozó rendelkezései, kifejezetten megállapodás nélkül is, az alkalmazottak szolgálati szerződésének a kiegészítő részévé válnak.

Nem vitás a felek között, hogy amikor a felperes az alperes szolgálatába lépett, az 1904. évben alkotott és 1911. évben módosított alapszabályok voltak hatályban, amelyeknek értelmében az összes tisztviselő a társaság fennállásáig alkalmaztatnak. Ez a rendelkezés, az alapszabályokban külön felsorolt kivételes esetektől eltekintve, a szolgálati viszonyok a társaság részéről felmondással történő megszüntetését kizárta.

A szolgálati szerződés határozmányait pedig a munkaadó egyoldalúan az alkalmazott hátrányára meg nem változtathatja. Az alperes részvénytársaság közgyűlésének az alapszabályok megváltoztatására vonatkozó határozata tehát, amennyiben az a felperesnek a szolgálati szerződésen alapuló jogait érintette, csak a felperes hozzájárulásával válhatott volna a felek közötti jogviszonyban hatályossá. Egymagában azonban abból, hogy a felperes az alapszabályok megváltoztatása ellen annak idején fel nem szólt és az új alapszabályok életbelépése után még huzamosabb időn át megmaradt az alperes szolgálatában, nem következik, hogy a felperes a szolgálati szerződésben biztosított jogainak a megszüntetéséhez vagy korlátozásához hozzájárult. A jogokról való lemondásnak ugyanis kifejezettnak kell lennie, s a kifejezett joglemondást nem pótolhatja a félnek az a hallgatóságos magatartása, hogy a másik félnek az ő jogait sértő intézkedése ellen fel nem szólt, kivált, ha az ellenérdekű fél részéről nyilatkozattételre fel sem hivatott.

Az adott esetben abból, hogy a felperes az alapszabályok megváltoztatása után ellentmondás vagy felszólalás nélkül folytatta a szolgálati viszonyt, már csak azért sem lehet következtetést vonni arra, hogy a szolgálati szerződésben biztosított jogainak a korlátozásába belenyugodott, mert az alperes részvénytársaság új alapszabályai, amelyek a tárgyalási jegyzőkönyvhöz 6. §. alatt csatoltattak, az alkalmazottak szolgálati viszonyai tekintetében az előző alapszabályoktól eltérő rendelkezést kifejezetten nem is tartalmaznak.

Jogszabálysértés nélkül állapította meg a fellebbezési bíróság, hogy az alperes a felperesnek a megbízhatatlansága, vagy a szolgálat ellátására való képtelensége címén nem volt jogositva az erre nézve felhozott okok alapján a szolgálati jogviszony megszüntetésére. Az alperes ugyanis nem is

állította, hogy a felperes alkalmazásában a szolgálati viszony folyama alatt változás állott volna be; a felperes pedig 16 éven át teljesített szolgálatot az alperesnél és így az alperesnek bőven volt alkalma a felperes képzettségéről és alkalmazhatóságáról meggyőződést szerezni, s ha azt 16. éven át nem kifogásolta, annak nem megfelelő voltát utólag szerződésbontó okul nem érvényesítheti. Azok a cselekmények és mulasztások pedig, amelyeket az alperes a felperes megbízhatatlanságára nézve felhozott, önmagukban is csekély jelentőségűek, évekkal a felmondás előtt történtek s jelentőségüket is veszítették azáltal, hogy a felperes huzamos időn át folytatta a szolgálatát anélkül, hogy ellene újabb kifogás merült volna fel. De egyébként is a felperes terhére felhozott tényekről K. B., alperesnek volt ügyvezető igazgatója, már évekkal a felmondás előtt tudomást szerzett, s annak, mint az alperes megbízottjának a tudomása pedig magának az alperesnek tudomásával egy tekintet alá esik és így, ha az alperes ezeket a tényeket szerződésbontó okokként kívánta érvényesíteni, erről azoknak a tudomására jutása után nyomban tartozott volna a felperest értesíteni. Mint-hogy ezt akkor nem tette, most már ezeknek az okoknak az érvényesítésével elkészt.

Mínthogy ezek szerint a szolgálati szerződés értelmében az alperes a felperesnek egyáltalában nem mondhatta volna fel a szolgálatát, nincsen ügydöntő jelentősége annak a kérdésnek, hogy azon az igazgatósági ülésen, amelyen a felmondást elhatározták, kellő számú igazgatósági tag vett-e részt és megfelelő számú igazgatósági tag szavazott-e a felmondásra.

Az alperes azonban a felperes állandó alkalmazása iránt vállalt kötelezettsége dacára is jogosult a szolgálati viszonyt felmondással megszüntetni abban az esetben, ha a gazdasági helyzetnek a rosszabbodása következtében, a tisztviselők létszámának az apasztása nélkül a vállalatnak a fennmaradása válnék lehetetlenné, és a vállalatnak a fenntarthatása érdekében szükséges létszámapasztás a felperesnek, vagy a felpereséhez hasonló szolgálati szerződéssel alkalmazott más tisztviselőnek az elbocsátása nélkül, keresztül nem vihető. Ily kényszerhelyzetben ugyanis a munkaadó a létszámapasztást, az alkalmazottak szolgálati szerződéseinek a rendelkezésére való tekintet nélkül is jogosítva van keresztülvinni.

Az alperest azonban abban a vonatkozásban, hogy az alkalmazottak közül kiket bocsát el a létszámapasztás folytán és kiket tart meg a szolgálatában, a választási jogot csak akként gyakorolhatja, hogy azzal az alkalmazottaival kötött szolgálati szerződések rendelkezéseit a kényszerhelyzetből folyó és az által indokolt mértéken túl ne sértse. — Ha tehát az alperesnek voltak olyan tisztviselői, kik már az alapszabályok megváltoztatása után léptek szolgálatba, s állandó alkalmazásra igényvel nem bírtak, elsősorban ezeket volt volna köteles a szolgálatból elbocsátani az állandó alkalmazásra igényt szerzett tisztviselőinek a szolgálati viszonyát pedig csak abban az esetben szüntethette meg, ha a tisztviselők létszáma még a szolgálati szerződés sérelme nélkül elbocsátható alkalmazottak elbocsátása után is meghaladta azt a mértéket, amelyet a társaság teherbíró képessége a változott viszonyok között megszabott.

A felmondás jogossága tehát egyrészt attól függ, hogy a korábbi tiszt-

viselői létszámnak a fenntartása az alperesre nézve gazdaságilag lehetlenné vált-e, másrészt, hogy módja volt volna-e az alperesnek a szükséges létszámapasztást a szerzett jogok sérelme nélkül is keresztülvinni, vagy nem. (1932. febr. 11. — P. II. 3881/1931.)

145. Kegydíj természete. — A kegydíj lényegileg a teljesített szolgáltatokra tekintettel önkéntesen adott juttatás. Azonban a kegydíj ezt az önkéntes, ajándékszerű jellegét elveszti és nyugdíjtermészetű járandósággá válik, ha a munkaadó a kegydíj fizetését kifejezetten elvállalta, vagy ha a fennforgó körülményekből, így különösen a kegydíjnak hosszabb időn át fenntartás nélkül történt kiszolgáltatásából, a munkaadónak arra a szándékára lehet okszerűleg következtetni, hogy a kegydíj szolgáltatását ily kötelezettségként teljesíti.

K. Minthogy az alperes az E. alatti okiratban a felperes részére havi 80 pengő kegydíj fizetésére kifejezett kötelezettséget vállalt, s csak a kegydíj végleges összegének a megállapítását tartotta fenn, és a havi 80 P kegydíjat éveken át a felperesnek fenntartás nélkül fizette, megfelel az anyagi jognak a fellebbezési bíróságnak az a döntése, hogy felperes a Kt. 205. §. 1. bekezdése értelmében a kegydíjnak biztosítását, vagy a megfelelő összeg letétele helyezését joggal követelheti; — a fellebbezési bíróság ítéletének rendelkezése vagylagosként lévén értelmezendő. Az alperesi részvénytársaság ugyanis felszámolás alatt áll, és felperes a peresfelek között fennállott szolgálati viszonyból származó kegydíjigénye tekintetében az alperesnek olyan hitelezőjévé vált, aki az alperes előtt nyilván kezdettől fogva ismeretes volt, habár az alperesi társaság könyveiben nem is szerepel. A törvénynek az „ismert” hitelezőre utalása nem azt jelenti, hogy a hitelező követelésének kell számszerűleg ismertnek, hanem csupán azt, hogy a hitelező személyének kell a társaság előtt ismeretesnek lennie.

A Kt. 205. §. 2. bekezdésének az a rendelkezése, hogy a peres követelés biztosításának kötelezettsége alól kivételnek van helye, ha a felszámolás alatt álló társaság vagyonának felosztása, a követelés kiegyenlítéséig függőben hagyatik, az alperest a felperes követelésének biztosítása alól fel nem menti mert a társaság a biztosítás, vagy a vagyonfelosztás függőben tartása közt való választás jogát, csak úgy gyakorolhatja, ha a szolgáltatást mindaddig teljesíti, amíg a társaság vagyontömege fennáll. Az alperes azonban a perben a kegydíj fizetésére ily kötelező kijelentést nem tett.

Annak a kérdésnek az eldöntését, hogy felperest a kegydíj kiegészítő részeként a természetben lakás, fűtés és világítás megilleti-e, és hogy az azok tekintetében igényelt biztosítás iránti kereseti követelése is jogos-e, a fellebbezési bíróság a többi odatartozó kérdéssel együtt az összességűség kérdésére tartotta fenn. Azért ezzel a kérdéssel ezuttal foglalkozni nem kellett.

A fellebbezési bíróság ítéletének az özvegyi kegydíj biztosítását célzó kereseti kérelmet elutasító döntése arra való tekintettel, hogy az alperes az E. a. okirat szerint csak a felperessel szemben vállalt a havi 80 P kegydíj fizetésére kötelezettséget, indokainál fogva az anyagi jognak megfelel. (1932. febr. 5. — P. II. 1476/1931.)

146. Pp. 180. §. 2. pont. — Ref. egyházközség által lelkésze és gondnoka ellen indított kártérítési per. — Nem szoros értelemben vett egyházi közigazgatási ügy az, ha az egyházközség valamely épület javíttatásából folyóan az egyházközség lelkésze és gondnoka ellen magánjogi természetű kártérítési igényt érvényesít a miatt, hogy a nevezett egyházi tisztviselők a javítási munkálatokkal kapcsolatban az anyagot szállító céggel szemben fizetési kötelezettséget vállaltak az egyházközség nevében, de ezt a presbyteriumnak be nem jelentették. — A zsinati törvények nem tartalmazzak olyan rendelkezést, hogy az egyházközség folyamlatba ne tehetné tisztviselői ellen a kártérítésre irányuló pert a polgári bíróságnál, mielőtt még a vagyoni felelősségüket az egyházmegyei közigazgatási bíróság ki nem mondta.

K. A kereset alapja az, hogy alperesek a felperes egyház nevében fizetési kötelezettséget vállaltak az egyházzal tetőfedő munka végzésére szerződött, „S. V. és fia” cég rendelkezése folyán „W. A. G. utóda r.-t.” cég által szállított tetőfedő vaslemezek vételárának a W. cég részére leendő kifizetése iránt, — de ezt a kötelezettségvállalást a presbyteriumnak nem jelentvén be, az egyház „S. V. és fia” céget kifizette a nélkül, hogy a W. cég részére az alperesek által tett kötelezettségvállaló nyilatkozat alapján járó vaslemez-vételárat levonta volna; az egyház e vaslemez-vételárnak a W. cég részére leendő megfizetésében per útján jogszerűleg marasztaltatott és így W. cég részére fizetni kényszerült; — S. V. és fia cégtől, e cég vagyonfaluansága miatt az egyház nem szerezheti vissza a kifizetett vállalati összegből a tetőfedő vaslemezekért W. cégnek megfizetni kényszerült összeget; — így ezzel az összeggel a felperes egyház az alperesnek abbeli eljárása következtében károsodott, hogy az alperesek, a felperesi egyház nevében tett kötelezettség vállaló nyilatkozatukat nem juttatták tudomására az egyháznak a S. V. és fia cég részére teljesített fizetés eszközlése előtt.

A Magyarországi ref. egyház zsinata által 1904. évben alkotott és legfelsőbb jóváhagyással ellátott V. t.-c. 1. §-a szerint az egyház bírói hatalma kiterjed az egyházi közigazgatási vitás ügyek és az egyházi fegyelmi esetek elintézésére.

Nem szoros értelemben vett egyházi közigazgatási ügy az, ha az egyházközség valamely épület javíttatásából folyóan az egyházközség lelkésze és gondnoka ellen magánjogi természetű kártérítési igényt érvényesít a miatt, hogy a nevezett egyházi tisztviselők a javítási munkálatokkal kapcsolatban az anyagot szállító céggel szemben fizetési kötelezettséget vállaltak az egyházközség nevében, de ezt a presbyteriumnak be nem jelentették.

Miután ez a kereset alapjául felhozott tényállás, — valósága esetén, — már az általános magánjog szabályaihoz képest alkalmas lehet az alperesek kártérítési kötelezettségének megállapítására, — és miután a zsinati törvények nem tartalmazzak olyan rendelkezést, hogy az egyházközség folyamlatba ne tehetné tisztviselői ellen a kártérítésre irányuló pert a polgári bíróságnál, mielőtt még a vagyoni felelősségüket az egyházmegyei közigazga-

tási bíróság ki nem mondotta; kétségtelen, hogy az adott esetben a Pp. 180. §. 2. pontjában meghatározott az a pergátló ok, hogy a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie, fenn nem forog.

Jogszabályt sért ennélfogva a fellebbezési bíróságnak az a döntése, hogy a Pp. 180. §. 2. pontjában meghatározott pergátló okot megállapította és ennek folytán az elsőbíróságnak a pert megszüntető ítéletét helyben hagyta. (1931. nov. 6. — P. V. 3117/1930.)

147. Pp. 387. §. 2. bek. — Elkülönített végítélet. — Elkülönített végítéletet köteles hozni a bíróság akkor is, ha az egyik pernek a kereset, a másiknak a viszontkereset a tárgya és ezek egy eljárásba vannak egyesítve. A Pp. 387. §-ának 2. bekezdése csak kivételesen enged meg az ettől a szabálytól való eltérést, de az eltérés még ezekben az esetekben nem kötelező.

K. Az alperes a felperes időközben történt elhalálása folytán a választásban kérte az eljárás felfüggesztését. A Pp. 470. §-ának 1. bekezdése értelmében az eljárás nem szakadt félbe, mert az elhalt felperesnek a per vitelére meghatalmazottja volt. A felfüggesztést indokoltta tevő körülmény pedig nincs. A felperes ügyvéde ellenezte is a felfüggesztést. A felfüggesztés elrendelése pedig a felhívott törvényhely értelmében nem kötelező. A kir. Kúria ezeknél fogva nem adott helyt a felfüggesztés iránti kérelemnek.

A Pp. 387. §-a II. bekezdése értelmében elkülönített végítéletet hoz, — tehát köteles hozni — a bíróság, ha egy eljárásba egyesített több per körül csupán egy is alkalmas a végeldöntésre és a többi perre nézve el kell halasztani a tárgyalást. Értelemszerűen így van ez akkor is, ha az egyik pernek a kereset, a másiknak a viszontkereset a tárgya és ezek egy eljárásba vannak egyesítve, mint a jelen esetben. (V. ö. Pp. 189. és 190. §. 1. bekezdéssel.) Az imént jelzett törvényhely csak kivételesen enged meg az ettől a szabálytól való eltérést összefüggés vagy az egyik keresetnek a másik ellenében védelemként érvényesíthetése esetében. De az eltérés még ezekben az esetekben nem kötelező („a bíróság az elkülönített végítélet hozatalát mellőzheti”). Így a bíróság belátására van bízva, hogy ilyen esetben elkülönített végítéletet hozzon-e, avagy az egyesített pereket egyszerre eldöntő közönséges végítéletet. Nem sértett tehát jogszabályt a fellebbezési bíróság a jelen esetben az általános szabály követelésével vagyis: elkülönített végítélet hozatalával.

A 34.664/1927. számú perben a kereset tárgya a szóban levő sertések ellenértéke (119.475 P) és a sertések felkutatásával felmerült költség (28.800 P) volt. Utóbb a felperes az előbbi igénye helyett a sertéseknek természetben való kiadására kötelezést kért. Az elsőbíróság 10. sorszámu ítéletével emiatt tilos keresetváltoztatás címén 1927. évi július hó 15-én az első igényre nézve elutasító részítéletet, a második igényre nézve pedig az egyidejűleg hozott végzéssel az eljárást az 1926. XVI. t.-c. 17. §-a alapján egyelőre felfüggesztette. A felperes fellebbezését visszavonta, a végzés elleni felfolyamodása pedig sikertelen maradt. 1927. évi július hó 25-én adta be a felperes a Pp. 189. §-ára hivatkozással „új keresetnek” címzett s a sertések természetben való megítélésére irányuló 39.683/1927. szám alatt ikta-

tott keresetét, amelyet az elsőbíróság ilyen értelemben indított új keresetnek el is fogadott, mert a korábbi perben csak részítélet hozatott, míg ugyanabban a perben új kereset még később is, (a végítéletet megelőző szóbeli tárgyalás bezárásáig) lehet indítani. Minthogy a sertések felkutatásának költsége iránti követelés tekintetében az anyaper még nem nyert befejezést s abban végítélet még nincs, a felfüggesztés elrendelése pedig nem zárja ki új kereset indítását ugyanabban a perben és ezzel a sertések természetben visszafélése iránti kereset összefügg: ezeknél fogva a felperes most elbírált keresete a Pp. 189. §-ának I. bekezdése alá eső új keresetnek minősül. Közömbös az, hogy a bírósági iroda egészen önálló keresetként új szám alatt iktatta az új keresetet és hogy az idézés a tárgyalásra miként történt. Azonban a fellebbezési bíróság állásfoglalásának — a végeredményt tekintve — a felperesre nézve sérelmes következménye nincs, mert a perfüggőség kérdése tárgyalanná vált azzal, hogy a felperes az első részítélet ellen beadott fellebbezését visszavonta és mert, az új kereset tárgyában is hozhatott volna a fellebbezési bíróság a Pp. 387. §-a alapján elkülönített végítéletet.

A ténymegállapítás hiányossága miatt tett panasz is alaptalan, mert ha az ügy a megállapított vagy a megállapítható tényállás alapján eldöntésre alkalmas, a felülvizsgálati bíróság már magában az ügy érdemben ítélt csak eltérő esetben határoz esetleg feloldó értelemben. (Pp. 543. §. I. és II. bekezdés) az irányadó állásponthoz képest tárgytalan ténykedések megállapításának a mellőzése nem sért jogszabályt. Így a jelen esetben sem.

A felperes 38/F/A. jelű különirata úgy szól, hogy a fellebbezési kérelmét a felperes 107.722 P kártérítési tőke és kamata iránti követelésével leszállítja. A 39. sorszámú jegyzőkönyv pedig azt tartalmazza, hogy a felperes az ügy érdemére és kérdésre határozottan kijelenti, hogy nem követel pénzbeli kártérítést, hanem a dísznok kiadását. Ezért a kir. Kúria ezt a megállapítása teszi a tárgyalási jegyzőkönyv és melléklete alapján a fellebbezési bíróság ama megállapítása helyébe, mely szerint a felperes „ebbeli (készpénzkövetelés iránti) igényét jogfenntartás nélkül a perből kikapcsolta.” Bár az érdemi döntés tekintetéből ezúttal ennek jelentősége nincs. (1931. dec. 11. — P. VI. 2240/1930.)

148. Pp. 411. §. — Anyagi jogerő. — A keresettel érvényesített jog azonosságát nem állapítja meg egyedül a kérelemnek azonossága, hanem az magában foglalja a jog alapjául szolgáló tény és jogi alap azonosságát is, mert a jog csak az alapjául felhozott tényekkel való kapcsolatban és nem más tények folyamánnyaként lehető jogerős elbírálás tárgya.

K. A Pp. 411. §-a értelmében az ügy érdemében hozott ítélet csak annyiban válik jogerőssé, amennyiben a keresettel érvényesített jog iránt határoz.

... mint a fejen

A jelen esetben azonban a ténybeli és jogi alap azonossága nem fogrog fenn.

Az 1925. évi március hó 25-én P. XXIV. 102.590/1925. szám alatt indí-

tott és jogerősen eldöntött perben a felperes az 1925. évi március hó 5-én kelt H. alatti egységnek érvénytelenítését azon a ténybeli és jogi alapon kérte, hogy az alperes társaság két igazgatója F. M. és E. D. őt azzal a kijelentéssel megtévesztették, hogy hasonló kategóriába tartozó tisztviselő 15 évi szolgálat után a felperesnek fizetett 90,000.000 koronánál nagyobb nyugdíj megváltási összeget nem kapott, holott ez a kijelentésük a valóságnak meg nem felelt.

A jelen perben azonban felperes a H. alatti egység érvénytelenítését egészen más ténybeli és jogi alapon kérte, nevezetesen azon az alapon, hogy az alperes az ő szorult anyagi helyzetét és ebből folyó kényszerhelyzetét ismerte és kihasználta, és ennek alapján a szolgáltatás és ellenszolgáltatás feltűnő aránytalanságával járó kizsákmányozó ügyletet kötött, amelynél azt is elhallgatta, hogy ebben az időben a nyugdíj átértékelés törvényhozási szabályozása iránt tárgyalások folytak, amelyekben az alperes is résztvett.

A két per tényállása és jogalapja tehát nem azonos és ezért eljárási jogszabályt sértett a fellebbezési bíróság, midőn a Pp. 411. §-ára hivatkozva a keresetet egyedül azon az alapon utasította el, hogy az újabb perindítást kizáró ítélt dolog forog fenn.

Ezért ki kellett mondani, hogy a keresetet ítélt dolog okából nem lehet elutasítani. (1932. jan. 19. — P. II. 1312/1931.)

149. Pp. 414. §. 6. pont. — Csehszlovák ítélet érvényessége. — A Pp. 414. §. 6. pontja értelmében a külföldi bíróság vagyoni jogi perben hozott ítéletét nem lehet érvényesnek elfogadni, ha azzal az állammal, amelynek a bírósága az ítéletet hozta, e részben viszonyosság nincs megállapítva; a csehszlovák köztársaság s Magyarország között pedig e részben viszonyosság nincs.

K. A Csehszlovák köztársaság bíróságai által a felperes nyugdíjkövetelése tárgyában hozott ítélettel a kereseti követelést ítélt dolog hatályával elbíráltnak tekinteni nem lehet, a fellebbezési bíróság ítéletében idevonatkozóan előadott indokokon kívül még azért sem, mert a mint a fejen Azzal a ténnyel, hogy a felperes a csehszlovák bíróság előtt kijelentette, hogy nyugdíjigényt nem a szerződés, hanem a csehszlovák törvény alapján kíván érvényesíteni nem vesztette el a jogot arra, hogy hazai bíróság előtt a szerződés alapján igényelhesse nyugdíját. A csehszlovák bíróság előtt a felperes egyébként is csak az ítélet jogerőre emelkedéséig terjedő időre kérvén a nyugdíj megítélését, ez a kijelentése sem vonatkozatható a későbbi időre érvényesített nyugdíjkövetelésre.

Nincsen tehát jogi akadálya annak, hogy a felperes az 1914. évi augusztus hó 24. napján kötött szerződés alapján az alperesektől járó nyugdíjának az 1926. évi XVI. t.-c. rendelkezései szerint leendő átértékelését követelhesse. (1931. nov. 18. — P. II. 6495/1929.)

150. Pp. 701. §., 130. §. — Törvénytelen származás megállapítására irányuló per. — A Pp. 701. §. értelmében ha a férj halála után harmadik személy a gyermek törvényteleniségétől függő jogait érvényesíti, ebben a perben a Pp. XII. fejezetének

a szabályai nem nyernek alkalmazást. Ebből folyóan ily perekben a Pp.-nek általános szabályai az irányadók s ennek megfelelően nem szükséges, hogy a harmadik személy a gyermek törvénytelenységét, az ettől függő jogai érvényesítésével, együttesen támadja meg, hanem ezek érvényesítése nélkül, a Pp. 130. §-ának feltételei meglete esetében, megállapítási per keretében is szorgalmazhatja a gyermek törvénytelen születésének a megállapítását, természetesen mindig a Pp. 701. §. rendelkezésének megfelelő azzal a feltétellel, hogy a gyermek törvényteleniségének a kimondása csak a peres felek között levő ügyben hatályos. (K. 1932. jan. 7. — P. III. 590/1931.)

151. Pp. 639. §. — Utolsó közös lakhely kérdése.

K. A Pp. 639. §-a szerint az ott meghatározott perekben a magyar bíróság illetékességét a törvény hatályossága területén: a házasfelek utolsó közös lakhelye állapítja meg.

Családjogi vonatkozásban a lakhely megválasztása a férjjet illeti.

A felperes a lakás s mint férj a közös-lakás helyéül Debrecént jelölte meg, ahová 1928. évben azzal a célzattal költözött, hogy építési vállalkozói foglalkozását ott fogja folytatni, és a fellebbezési bíróság meg nem támadott ténymegállapítása szerint azóta állandóan ott lakik és iparát ott folytatja.

Ily körülmények köztöt ügydöntő az, hogy a peresfelek 1929. évi december hó 10-én Debrecenben személyesen találkoztak, egymással kibékültek s ennek külsőleg is nyilvánvaló következményeként az alperes elment a férjének a szülőknél volt, ezek bútoraival bebútorozott egyszobás lakására, személyesen kiállította a rendőrségi bejelentési ívet, amely szerint férjével együtt a Rákóczi-út 6. szám alatti házban laknak. Ezt követően a peresfelek a férj lakásán együtt háltak, amely alkalommal a házasfelek között elhálás is történt s mindezek után 1929. évi december hó 11-én közjegyzői okiratba foglalták azt a megállapodást, amely szerint „újból házasságkötés van közöttük Minthogy az együttélésük a legkomolyabb alapon nyugszik Cs. I. kijelenti, hogy ő a megítélt nő- és gyermek-tartási díjat nem követeli.”

Ezen kívül az alperes eskü alatti kihallgatása rendén még azt is előadta, hogy az volt a megállapodás közöttük, hogy (Budapestről) le fog költözni férjéhez Debrecenbe s ezzel az elhatározással is utazott el Debrecenből Budapestre.

E tényállás alapján a fellebbezési bíróság a bírói gyakorlattal teljesen egybevágóan mondta ki, hogy a peres felek utolsó közös lakhelye Debrecen volt és ennek megfelelően a Pp. 639. §-ban foglalt rendelkezésére tekintettel — az elsőbíróság ítéletének megváltoztatása mellett — e bontóperre a debreceni kir. törvényszék illetékességét helyesen állapította meg. Az illetékesség megállapításánál a bíróság hatályos eljárhatásának a feltevése a főszempont s nem a felek egyéni szempontja.

A fenti tényekkel szemben közömbös az alperesnek az az állítása, hogy a felperes-férj 1929. évi december hó 11-ét követő időben több ízben járt Budapesten, amely alkalommal a házasfelek együtt laktak és étkez-

tek, mivel ebben a tényállásban nem ismerhető fel a felperesnek az a szándéka, hogy a debreceni rendes lakhelyét Budapestre áthelyezte volna. Enélkül a budapesti bíróság illetékességére való utalásnak egyáltalán semmi jogi jelentősége nincs.

A pergátló ok szempontjából közömbös a bontóok érdemi elbírálására tartozó amaz alperesi nézőpont, hogy a felperesnek nem volt és nincs komoly szándéka az alperessel együtt élni és évek óta minden törekvése oda irányul, hogy tőle szabaduljon.

Ugyanis súlytalan alperesnek a közjegyzői okiratra vonatkozó hasonló célzatu előadása, mert amíg a közjegyzői okirat érvénytelenné nyilvánítva nincs, ez a peres felek közötti jogviszony elbírálásánál irányadó.

Mindezekre tekintettel az alperes teljesen alaptalan felülvizsgálati kérelme elutasítandó volt.

A pergátló ok figyelembe vétele az elsőbíróság által hivatalból történt s minthogy a fent kifejtettek szerint a Pp. 180. §. 3. pontjában meghatározott pergátló ok fenn nem forog, a Pp. 424. §-a tekintettel a felülvizsgálati eljárási költségek is összegszerűleg csak megállapítandók voltak. A viselés kérdése most már, az eddig felmerült költségekkel együtt, a véghatározatban lesz eldöntendő. (1931. dec. 10. — P. III. 1411/1931.)

152. Pp. 767. §. Választott bírósági szerződés érvénye és hatálya. — A választott bírósági szerződés érvénye és hatálya nem esik szükségképp össze a magánjogi alapszerződés érvénye és hatályával akkor sem, ha azokat a felek egyidejűleg kötötték és egy okiratba foglalták; mert a természeténél fogva perjogi jellegű, a magánjogi alapszerződéstől különálló választott bírósági szerződés csak akkor érvénytelen vagy hatálytalan, ha magával a választott bírósági kikötéssel szemben állanak fenn olyan okok, amelyek folytán ez a szerződés az általános jogszabályok szerint érvénytelen vagy hatálytalan.

K. Abból tehát, hogy az új üzlet nyitására vonatkozó állítólagos bontó feltétel bekövetkezte miatt az alapszerződés hatálya a szerződésben kitűzött időtartam lejárta előtt megszűnt, még nem vonható okszerű következtetés arra, hogy az alapszerződésből eredő mindennemű vita eldöntésére a felek által elfogadott választott bírósági kikötés hatálya is egyidejűleg megszűnt; mert az alapszerződésnek időelőtti megszűnése nem zárja ki szükségszerűen a fennálló jogviszonyból eredő mindennemű jogvitát; a választott bírósági kikötést sem lehet tehát tárgytalannak vagy célját vesztettnek tekinteni. (1932. jan. 13. — P. IV. 1588/1931.)

153. Pp. 767. §., 784. §. 7. pont. — **Választott bírósági szerződés érvényessége.** — A választott bírósági szerződés érvényessége és hatályossága nem esik szükségképpen össze a magánjogi alapszerződés érvényessége és hatályosságával akkor sem, ha azt a felek a magánjogi alapszerződéssel egyidejűleg kötötték és egy okiratba foglalták, mert a természeténél fogva perjogi jellegű, a magánjogi alapszerződéstől különálló választott bírósági

szerződés csak akkor érvénytelen, vagy hatálytalan, ha magával a választott bírósági kikötéssel szemben állanak fenn olyan okok, amelyek folytán ez a szerződés az általános jogszabályok szerint érvénytelen vagy hatálytalan.

Az az esetleges körülmény tehát, hogy annak a magánjogi alapszerződésnek érvénytelensége, — amelynek vitás kérdéseire a felek a választott bíróság döntését kikötötték, — jogszerűen vitatható; a választott bírósági kikötésre vonatkozó jogügylet jogi hatályát önmagában nem érinti, és az érvénytelen alapszerződés megkötésével vagy teljesítésével előállott jogviszonyok rendezésének esetleges szükségességére tekintettel tárgytalanná sem teszi.

K. I. A bírói eljárásban szükséges meghatalmazás hiányát a per bármely szakában hivatalból kell ugyan figyelembe venni, de ez a hiány az eljárás folyamán bármikor pótolható és a fél nevében végzett cselekmények a fél kifejezett vagy hallgatag jóváhagyásával hatályukban fenntarthatók. (Pp. 75., 505. §.)

Ha tehát való volna is a felperesnek az a tényállítás, hogy dr. Sch. A.-nak a választott bírák megnevezésére annak idején az alperesektől külön meghatalmazása nem volt, az 1929. május 14-én kelt okirat pedig utólag készült, ez a hiány pótolva lett azáltal, hogy az alperesek a dr. Sch. A. bíró nevezése alapján megalakult választott bíróság előtt, többször személyes megjelenéssel az eljárást lefolytatták, tehát dr. Sch. A. jogcselekményeit nyilvánvalóan még az eljárás folyamán jóváhagyták.

II. Ha a választott bírósági szerződésben megnevezett választott bírák valamelyike a választott bíráskodást el nem vállalja, meghalt, vagy a bíráskodást más oknál fogva nem gyakorolhatja, illetve annak teljesítését megtagadja, a választott bírósági szerződés hatályát csak akkor veszti el, ha a választott bírósági szerződés idevonatkozóan másként nem intézkedik (Pp. 775. §.).

A felek között létrejött 1929. március 5-én kelt nem vitás A. /- alatti megállapodás 12. pontja azonban akként rendelkezik, hogy amennyiben a szerződésben megnevezett Sch. S. mátészalkai lakos a választott bírósági elnöki eljárásban elháríthatatlan akadályok miatt részt nem vehetne, vagy résztvenni bármely okból nem akarna, az ő személyére vonatkozó megállapodás hatályát veszti és amennyiben a felek az elnök személyére nézve megegyezni nem tudnának, a választott bíróság elnökét a panaszosok kérelmére a Magyar Fakereskedő és Fatermelők Országos Egyesületének elnöksége jelöli ki.

Mínt hogy az A. alatti szerződés ekként kifejezetten intézkedik arra az esetre, ha Sch. S. választott bírósági elnök az eljárásban bármely okból részt nem vehetne, vagy résztvenni nem akarna; a felperesnek az a felülvizsgálati érvelése, hogy amiatt, mert Sch. S. személyétől a felek elállottak, a választott bírósági szerződés is hatályát veszítette, — nyilvánvalóan alaptalan.

III. Mint a fejen

Ebből folyóan a felperesnek az a felülvizsgálati érvelése, hogy az alapszerződés érvénytelensége az arra vonatkozó választott bírósági kikötés érvénytelenségét is maga után vonja, — szintén alaptalan.

IV. Ha való volna is a felperesnek az a tényállítása, hogy a felek 1929. április hó 22-én a kartellszerződéstől — a választott bírósági kikötésről hallgatva — elállottak, egymagában ebből a ténykörülményből még nem vonható kétségtelen következtetés arra, hogy az ebből a szerződésből eredő mindennemű vita eldöntésére a felek által elfogadott választott bírósági kikötés hatálya is egyidejűleg megszűnt: mert az alapszerződésnek az abban meghatározott idő lejárta előtti megszüntetése, nem zárja ki szükségszerűen a fennállott jogviszonyból eredő mindennemű jogvitát; tehát a választott bírósági kikötést sem tárgytalannak, sem célját vesztettnek tekinteni nem lehet.

Azzal tehát, hogy a felperesnek fenti tényállítására felajánlott dr. G. J. és A. G. tanuk kihallgatását a fellebbezési bíróság mint szükségtelent mellőzte, jogszabályt nem sértett.

Ezért a felperest felülvizsgálati kérelmének az I—IV. pontokban tárgyalt részével a m. kir. Kúria elutasította.

V. A felperes a választott bírósági szerződés érvényét azon az alapon is megtagadta, hogy az A. / alattiban foglalt kartell megállapodás (alapszerződés) erkölcs és közrendellenes lévén, az annak megszegése miatt kártérítésben marasztaló választott bírósági ítélet is érvénytelen.

Ha az A. / alatti kartellmegállapodásnak, vagy megállapodás alkalmazásának a felperes által vitatott minősége megállapítható, úgy alapot szolgáltat arra, hogy a választott bíróság ítélete a Pp. 784. §-a 7. pontja alapján érvényteleníthessék, mert a választott bíróság ebben az esetben a felperest oly szolgáltatásra kötelezi, amelynek kikötése és érvényesítése törvényes tilalomba ütközik.

Mint hogy az idevonatkozóan a fellebbezési bíróság által figyelembe vett szakértői vélemények eltérőek, a gazdasági versenyt szabályozó megállapodásról szóló — időközben érvénybe lépett — 1931. évi XX. t.-c. 5. §-a szerint alakított kartellbizottság véleményének megszerzése nélkül e kérdés érdemében határozat nem hozható; addig pedig, amíg a m. kir. kereskedelemügyi miniszter e törvény 12. §-a értelmében nem nyilatkozik, az eljárást fel kell függeszteni, — a m. kir. Kúria a fellebbezési bíróság ítéletét a részében feloldotta és a fellebbezési bíróságot a felhívott fenti törvényes rendelkezések figyelembe vételével leendő eljárásra és újabb határozathozatalra utasítja. (1932. jan. 13. — P. IV. 4015/1930.)